Autor Guste Santini
Četvrtak, 14 Rujan 2006 17:56

Učinci tečajne politike na gospodarstvo Hrvatske u razdoblju 1994. – 2005. godine – I put

Uvod

U Hrvatskoj se od Stabilicazijskog - kojeg nazivam Antiinflacijski - programa (4. listopada 1993. godine) raspravlja o politici tečaja.

S jedne strane, fiksiranje tečaja, odnosno vezivanje kune za njemačku marku, danas euro, dolazilo je od strane jednog dijela ekonomista koji su presudnu ulogu davali tržištu. Tako je ponovo oživio Jean Baptiste Say. Ponuda i potražnja regulirat će tržište i tako će se, sukladno principima opće teorije ravnoteže, ostvariti najbolji učinci. Na crti te teze iznosila se je argumentacija da je Hrvatska tranzicijska zemlja pa će tržište vršiti najučinkovitiju alokaciju akumulacije. Ograničenja koja stvara država pogubna su za proces tranzicije, implicitno i eksplicitno isticali su zagovornici tržišne utakmice, odnosno rekonstrukcije/restrukturiranja/transformacije (čitaj: optimalizacije) privredne strukture. Njihovi se stavovi u bitnim elementima podudaraju s washingtonskim sporazumom.

Na drugoj su strani stajali zagovornici najmanje ravnotežnog tečaja (Sabolović, 1998.), a ne tečaja parcijalne ravnoteže kakav je danas u Hrvatskoj. Naime, pristalice fiksnog tečaja ukazivali su na to da se tečaj formira temeljem ponude i potražnje, pa je, prema tome, tečaj ravnotežan. Pristalice aktivne politike tečaja (Zdunić, 2003.; Nikić, 1998.) smatrali su da je rast bruto domaćeg proizvoda i zaposlenost kriterijalna funkcija od koje mora polaziti ekonomska politika. Pritom je izvozna orijentacija stožerna točka strategije razvoja. Slijedi da će deprecirani tečaj rezultirati dinamiziranjem privredne aktivnosti. Smatraju da se privreda mora dinamizirati (dostići predratnu privrednu aktivnost u što kraćem vremenu) i da, stoga, samo njezino dinamiziranje čini troškove tranzicije socijalno održivim.

Treća grupa polazi od koncepcije i strategije razvoja, što znači da država ima odlučujuću ulogu u restauraciji kapitalizma. Izostajanje aktivne potpore države procesu transformacije, smatra treća grupa, dramatično će povećati troškove tranzicije pri čemu imaju u vidu jalove fiksne i jalove varijabilne troškove (čitaj: strukturna odnosno troškovna inflacija). Politika za koju su se zalagali, i danas se zalažu, polazila je od dinamiziranja privrednog razvoja u kojoj je mogući fiksni tečaj, ali ne po cijenu razvoja (Družić, 2003. i 2006.). Drugim riječima, nezavisna je varijabla rast BDP-a i zaposlenost a svi su ostali ciljevi podređeni tom cilju. Stoga su predlagali, i predlažu, da je potrebno kamatnu i poreznu stopu podrediti tom i takvom cilju, a u dijelu u kojem se fiksira tečaj njegove negativne učinke moraju kompenzirati monetarna i fiskalna politika. Zagovornici iznijetog stava polaze od nužnosti istovremenog određivanja složene međuovisnosti: stope rasta/zaposlenosti, profitne stope, kamatne stope, marginalne porezne stope i tečaja (Santini, 1995.). Prema tome, ako se želi određena stopa razvoja i ako se želi fiksni tečaj, tada monetarna i fiskalna politika moraju biti u funkciji tih određenja; one moraju - podvlačim - kompenzirati troškovnu inferiornost (nekonkurentnost) hrvatskoga gospodarstva. Prema tome, tvrdo budžetsko ograničenje vrijedi za sve sektore i u cjelokupnom procesu društvene reprodukcije. Zapravo, radi se o «slamanju» troškovne inflacije (Santini, 1995.).

* * *

Rad ima za cilj odrediti, u vektorskom pogledu (kao tendenciju), koji su učinci postojeće politike tečaja, s jedne strane, i, s druge strane, koje mogućnosti imaju nosioci ekonomske politike ukoliko se kao cilj postavi dinamiziranje privredne aktivnosti temeljene na izvozu. Da bi se na to pitanje ponudio odgovor, potrebno je:
c) definirati u kojem se stanju nalazi hrvatsko gospodarstvo,
d) identificirati moguće mjere koje bi dinamizirale privrednu aktivnost.

Nastavlja se !